

TANÍTÁSOK — VÁZLATOK.

1943. április 3. hete.

Olvasmánytárgyalás.

III. OSZTÁLY.

A tanítás anyaga: Hetivásár c. olv. tárgyalása. A főnévi igenév.

A nevelés célja: A gyermekszeretet főjellemvonása a magyarnak.

Vonatkozás: Irodalomtörténet: Mikszáth Kálmán.

Megfigyelésre utasítás: Hetivásár Szegeden. (A lakóhelyen.)

V á z l a t.

I. *Előkészítés.* a) Hangulatkeltés. A szülői és gyermeki szeretet. Melyik édesanya adná oda gyermekét kölesön? Mi pedig mégis olyan olvasmányról beszélünk ma, amelyben ilyen gyermek-kölesönzésről lesz szó!

b) Célkitűzés.

II. *Tárgyalás.* a) A Gömör megyei élet bemutatása. Szer, messze van a város, ott nagy hetipiacok vannak. Hetipiac. Menyecske, hajadon. Tetszetős ábrázat. Az út kátyus. A kerekek kuruttyolnak. Szidják a vármegyét az útja miatt. (A vármegye intézte régebben az utak dolgát.) Előzni (kocsit, szekeret.) Portéka = árú. A palócok élete.

b) Mikszáth Kálmán bemutatása. A palócok körében élt, azokat szereti szép írásaiban megrajzolni, azok életét, de különösen szereti a gyermekeket festeni tollával.

c) Az olvasmány bemutatása.

d) A tanulók beszámolnak az olvasmány által keltett élményeikről, megfigyeléseikről, tapasztalataikról.

e) Az olvasmány részenkénti tárgyalása.

Gondolatsoportok: Az országút képe hétfőn reggel.

A kölesönként gyermekek válogatása.

f) Az olvasmány egészben való elolvastatása.

g) Megfelelés a problémára: Hogyan adják kölesön a gyermekeket?

III. *Alaki tárgyalás.* A főnévi igenév.

Messze el lehet látni.

Beszélni arany, hallgatni ezüst.

Mi az arany? A hallgatás. (Mi? = főnév kérdése.)

Mi az ezüst? Beszélni = mi az ezüst? (Beszélni.)

Ha az igéhez az NI jelet tesszük, elveszti igői jelentését s főnévi értelművé válik. Mivel kettős természete lesz (igői-főnévi) FŐNÉVI IGENÉV-nek nevezzük.

A főnévi igenév jele = NI. Minden ige után oda lehet tenni.

b) Mondatok alakítása főnévi igenévvel.

c) Összefoglalás.

IV. *Begyakorlás.* a) Összefoglalás. a főnévi igenévről tanultak összefoglalása és felismertetése különféle mondatokban olvasmányok alapján, az igei és főnévi jelentés megkülönböztetése kérdésük alapján.

b) Házi feladat. — Mondatok iratása, amelyekben főnévi igenév legyen.

1943. április 4. hete.

Földrajz.

IV. OSZTÁLY.

A tanítás anyaga: Miből él az alföldi ember?

1. *Előkészítés.* a) Számonkérés.

b) Áthajlás. Miből él az ember? Minden embernek *táplálékra* van szüksége. Ez vagy *növényi*, vagy *állati* eredetű. A só az egyetlen ásványi eredetű táplálékunk. Szükségünk van *ruházatra*, hogy a hideg és a meleg ellen védekezzünk. A ruházat is vagy állatieredetű, (bőr, szörme, gyapjú), vagy növényi rostokból származik (len, kender, gyapot). De szükség van *lakásra* is, ahol az időjárás viszontagságai ellen védelmet és a fáradtság után nyugalmat találjon az ember. A házépítésre fa- és kőanyag kell. *Élelem, ruházat, lakás mindenkinek kell*, ezért ezeket *elsőrendű életszükségleteknek* nevezzük.

c) Célkitűzés. Beszéljünk ma arról, miből él az alföldi ember?

II. *Tárgyalás.* a) A kenyérkereset egyszerű módja.

Az erdő sok növénye, gyökere, gyümölcse minden nagyobb fáradtság nélkül megszerezhető. Ezeket összegyűjti az ember, de termelésükkel nem fárad. A vadon élő állatokat elejti és a halakat összefogja, kihalássza. De szaporításukkal és nevelésükkel, vagyis *tenyésztésükkel* nem bajlódik. Ha elfogy a vad és a hal, más helyet keres magának.

Amíg kevés ember élt a földön, addig a vadon termő gyümölcs, az erdők vadjai és a vizek halai elegendő táplálékot nyújtottak. De mikor az emberek elsokasodtak, kevés lett nekik az a táplálék, melyhez könnyűszerrel lehet hozzájutni, más módon kellett magukról gondoskodniuk. Ma már kevés ember van olyan, aki vadászatból és halászatból él.

b) Tervszerű kenyérkeresés: gazdálkodás.

A Kárpátok medencéjébe beköltöző magyarok közt még sok volt a vadász és halász. De már többen voltak, akik a megszelídített állatok, lovak, szarvasmarhák tenyésztésével foglalkoztak. Amint itt letelepedtek, nemcsak a legeltetéssel foglalkoztak, hanem *földműveléssel* is. Évszázadok alatt mind jobban elszaporodtak és így mindig több és több szántóföldre volt szükségük. Erdőket irtottak, mocsarakat szárítottak ki, a futó-